

VALTIOVARAINMINISTERIÖ

Talousarvioesitys 2017

Lakivaliokunta 23.9.2016

Budjettiosasto

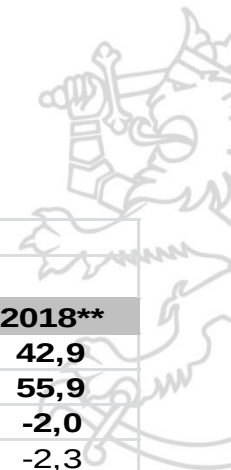

Asiakokonaisuudet

- Talousarvioesitys 2017
- Oikeusministeriön hallinnonala 2017
- Tutkibudjettia.fi

Julkinen talous – keskeisiä tunnuslukuja

Julkinen talous						
keskeisiä tunnuslukuja kansantalouden tilinpidon mukaan						
	2013*	2014*	2015*	2016**	2017**	2018**
Verot ja sosiaaliturvamaksut, % BKT:sta	43,7	43,9	44,1	44,3	43,3	42,9
Julkisyhteisöjen menot, % BKT:sta	57,5	58,1	57,7	57,4	56,6	55,9
Nettoluotonanto, % BKT:sta	-2,6	-3,2	-2,8	-2,4	-2,6	-2,0
— valtionhallinto	-3,7	-3,7	-3,0	-2,8	-2,8	-2,3
— paikallishallinto	-0,7	-0,8	-0,6	-0,5	-0,4	-0,4
— työeläkelaitokset	1,8	1,7	1,3	1,1	0,8	0,7
— muut sosiaaliturvarahastot	0,0	-0,3	-0,4	-0,1	-0,1	0,0
Julkisyhteisöjen velka, % BKT:sta	55,4	59,3	62,6	64,3	65,8	66,4
Valtionvelka, % BKT:sta	44,1	46,3	47,7	49,7	51,2	52,1
* ennakkotieto						
** ennuste						

Valtion budjettitalouden tulot vuosina 2013-2017

	2013 TP	2014 TP	2015 TP	2016 LTA II	2017 TAE
Verotuloarviot yhteensä	38,7	39,3	39,9	40,9	41,6
- ansio- ja pääomatuloverot	7,8	9,1	9,1	9,2	8,9
- yhteisövero	3,2	2,4	2,8	3,1	3,6
- arvonlisävero	16,4	16,6	16,6	16,9	17,1
- valmisteverot	6,6	6,6	6,8	7,1	7,2
Sekalaiset tulot	5,1	5,2	6,1	5,4	5,2
- siirto valtion eläkerahastosta	1,7	1,7	2,3	1,8	1,8
Korkotulot ja voiton tuloutukset	2,0	2,6	2,4	2,5	2,5
- osinkotulot ja osakemyyntitulot	1,4	2,0	1,6	2,0	2,1
Tulot yhteensä ¹⁾	46,2	47,7	49,0	49,3	49,7

¹⁾ Budjettitalouden tulot pois lukien lainanotto ja kumulatiivisen ylijäämän käyttö

Valtion tulojen muutos

- Budjettitalouden tulot ilman nettolainanottoa ovat 49,7 mrd. euroa v. 2017.
- Verotulot kasvavat 41,6 mrd. euroon (kasvua vajaat 2 %).
- Hidas talouskasvu rajoittaa veropohjien kasvua.
- Vuonna 2017 toteutetaan useita hallitusohjelman mukaisia veroperustemuutoksia. Lisäksi kevennetään verotusta kiky-sopimuksen tukemiseksi.

Valtion menojen muutos 2016-2017 (LTAII 2016-TAE2017)

- Valtion budjettitalouden menot ovat 55,2 mrd. euroa vuonna 2017.
- Määrärahataso nousee n. 300 milj. euroa vuodelle 2016 budjetoituun nähden.
- Hallinnonalojen määrärahat nousevat noin 500 milj. eurolla ja korkomenot alenevat noin 200 milj. eurolla.
- Laki- ja sopimusperusteiset hintatarkistukset lähes plus miinus nolla
- Hallinnonalojen määrärahatasoa korottavat mm.:
 - Kärkihankkeisiin käytetyt määrärahat kasvavat runsaalla 200me
 - Kikystä aiheutuva nettolisäys määrärahoissa yli 400 me
 - Yliopistojen pääomasijoitus +150 me
 - Uusiutuvan energian tuotantotuki + 64 me
 - ALV-menot +81 me
 - Eläkkeet (VM pääluokka, ei hintamuutos) +81 me
 - Asumistuen tarvearvion muutos +95 me
 - Kehitysyhteistyömenot +30 me

Maahanmuuton oletukset

- SM on päivittänyt oletukset elokuussa.
 - Hakijamääräarvioissa ei muutosta (10 000 hakijaa/v). Tähän mennessä tullut noin 4000 hakijaa, mutta Turkin tilanne tuo epävarmuutta loppuvuoteen.
 - Arvio myönteisten päätösten osuudesta 24 % v. 2016 ja 30 % v. 2017 (aiemmin 35 %).
 - Arvio perheen yhdistämishakemusten määrästä laskenut paljon. Aiempi arvio oli 17 000 hakemusta v. 2016, nyt 3 000.
- Turvapaikanhakijoihin liittyvät menot -17 milj. euroa verrattuna kevään kehykseen.
 - Kuntakorvaukset -42 me, työmarkkinatuki -41 me, perusopetus -31 me, asumistuki -20 me, kotokoulutus -16 me.
 - Vastaanottomenot +120 me, tp-hakijoiden tuet +20 me.

Turvapaikanhakijoiden kasvaneesta määrästä johtuvat menonlisäykset* eri hallinnonaloilla, milj. euroa

	2015	2016	2017
Ulkoasiainministeriö	0	0	0,4
Oikeusministeriö	6	23	19
Sisäministeriö	84	551	265
Valtiovarainministeriö	1	1	0,1
Opetus- ja kulttuuriministeriö	0	27	65
Työ- ja elinkeinoministeriö	0	94	147
Sosiaali- ja terveysministeriö	0	89	106
Yhteensä	90	786	602

* LTA4 2015, TA 2016, JTS 2016-2019, JTS 2017-2020, LTA2 2016, TAE 2017

KIKY – menoarvioiden oletukset

– Valtionhallinnon toimintamenot:

- lomarahen leikkaaminen
 - työnantajamaksujen alentaminen
 - työajan pidentäminen
- } 100% säästö

– Kuntien valtionosuudet (yleinen)

- lomarahen leikkaaminen: 100% säästö
- työnantajamaksujen alentaminen: ei huomioitu
- työajan pidentäminen: 100% säästö (v. 2017: 75%)

– Kuntien valtionosuudet (OKM)

- lomarahen leikkaaminen: 100% säästö
- työnantajamaksujen alentaminen: ei huomioitu
- työajan pidentäminen: ei vaikutusta

– Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen osalta huomioitu vain

- työnantajamaksujen alentaminen 100% säästö

– STM:n hallinnonalalla huomioitu mm. maksujen muutoksista aiheutuvat lisäykset sairausvakuutusmenoihin

KIKY – budjettivaikutukset v. 2017 milj. euroa

(kattavuus 90 %, myös eläkeläisten ja pienituloisten veronkevennys mukana)

TULOT	milj. euroa
Verotulovaikutukset yht.	- 418
Veronalennukset (aktiiviset)	- 268
Kikysopimuksesta aiheutuvat välilliset muutokset verokertymiin	- 150
- Ansio- ja pääomatulovero	- 288
- Yhteisövero	138
MENOT	
Valtion toimintamenot yht.	- 127
- Sosiaalivakuutusmaksujen muutos	- 34
- Työajan pidennys	- 38
- Lomarahaleikkaus	- 56
Kuntien valtionosuudet yht.	- 372
- Peruspalveluiden valtionosuus	-356
- Sosiaalivakuutusmaksujen muutos	
- Työajan pidennys	- 70
- Lomarahaleikkaus	- 286
- OKM:n hallinnonala	- 16
- Sosiaalivakuutusmaksujen muutos	
- Työajan pidennys	
- Lomarahaleikkaus	- 16
Korkeakoulujen valtionrahoitus (sv-maks. muutos)	- 21
Verotulomenetysten kompensatio	273
Valtion rahoitus Kelan menoihin yht.	693
- Peruspäiväraha	- 48
- Aikuiskoulutustuki	5
- Sairausvakuutus	706
- Pientuloisten veronkevennys	30
Tulot vähenevät	- 418
Menot kasvavat	446
Budjettin tulos lisävoitto	264

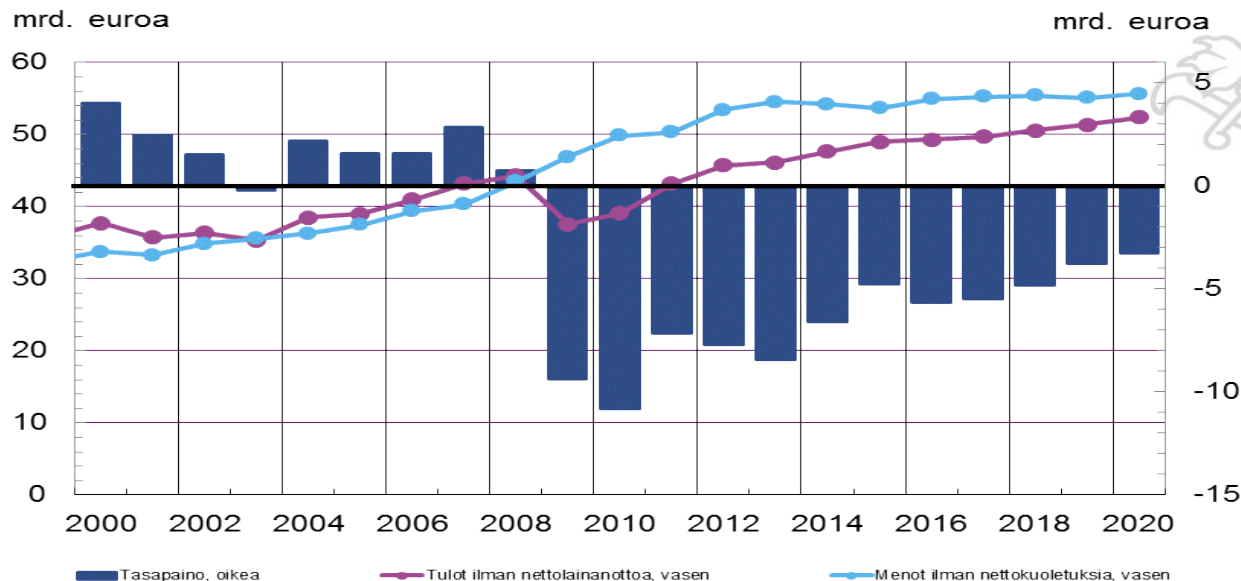
Budjettitalouden tasapaino 2013–2017

mrd. euroa

	2013 (TP)	2014 (TP)	2015 (TP)	2016 (LTA II)	2017 (TAE)
Tuloarviot	46,2	47,7	49,0	49,3	49,7
Määrärahat	54,6	54,2	53,7	54,9	55,2
Budjettitalouden tasapaino	-8,4	-6,6	-4,7	-5,6	-5,5
Valtion rahoitusjäämä kt. tilinpidon mukaan:					
suhteessa BKT:seen, % *	-3,7	-3,7	-3,0	-2,8	-2,8
Valtionvelka, mrd. euroa	90	95	100	106	111
Valtionvelka suhteessa BKT:seen, %	44	46	48	50	51
Valtionvelan korot, % menoista	3,2	3,2	2,8	2,8	2,4

*Valtion eläkerahasto ei enää kuulu tilinpidon mukaiseen valtiosektoriin

Valtion budjettitalouden tasapaino (HE)

2014 (TP): -6,6 mrd. euroa

2015 (TP): -4,7 mrd. euroa

2016 (LTA II): -5,6 mrd. euroa

2017 (TAE): -5,5 mrd. euroa

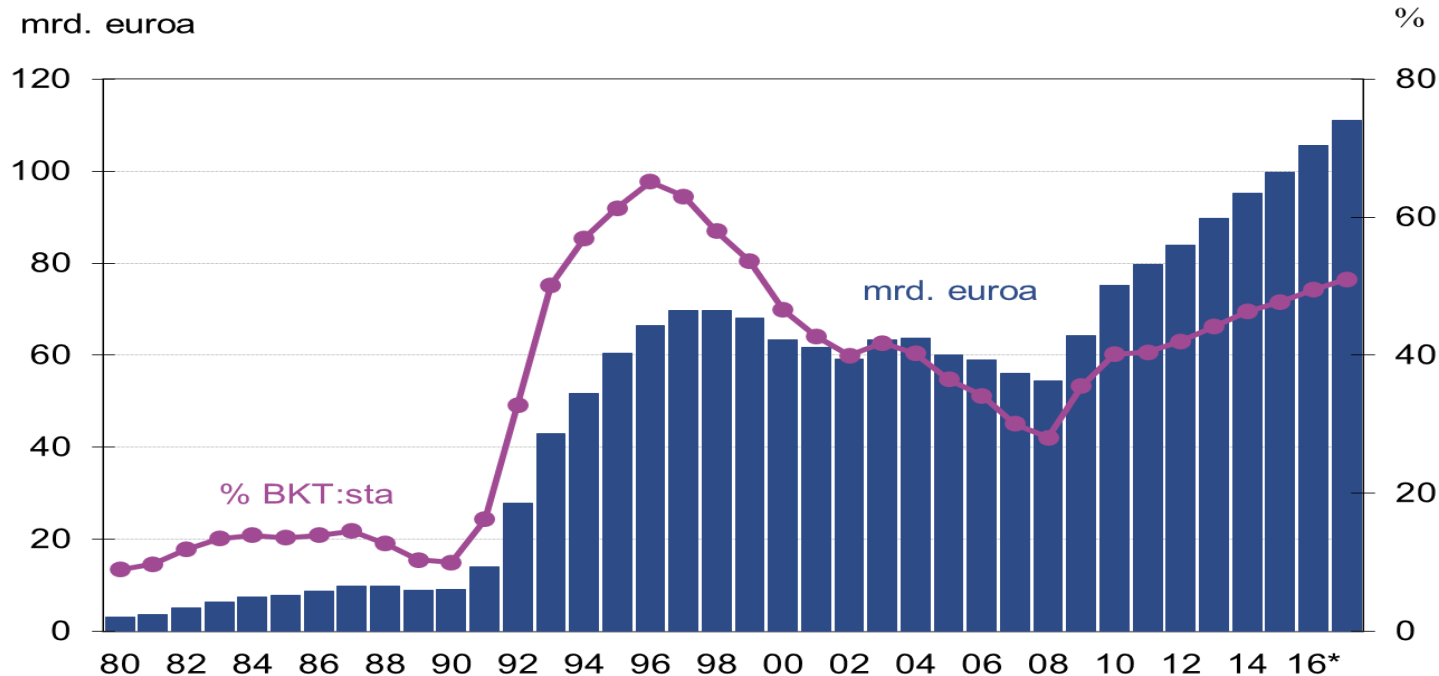
2018 (JTS 17-20): -4,8 mrd. euroa

2019 (JTS 17-20): -3,8 mrd. euroa

2020 (JTS 17-20): -3,3 mrd. euroa

Valtionvelan kehitys

- Valtionvelan määrän oletetaan kasvavan v. 2017 noin 111 mrd. euroon, 51% BKT:stä

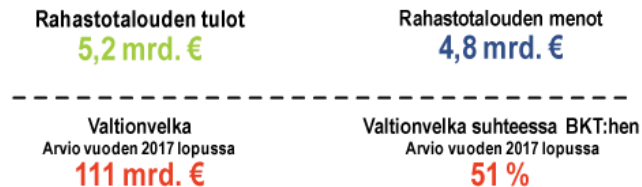

Lähde: Valtionvarainministeriö 8.9.2016

Budjettitalous

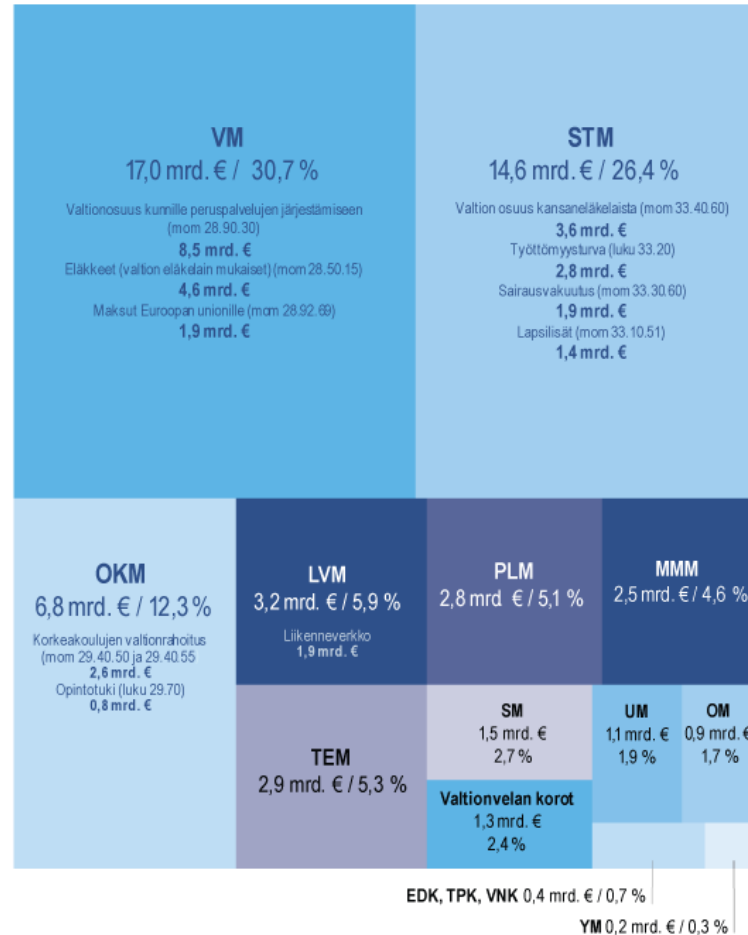

Rahastotalous

Menot hallinnonaloittain ja eräät menoerät

Mrd. € / % kaikista menoista

TAE 2017: oikeusministeriön hallinnonala 916 milj. euroa

Määrärahataso laskenut edelliseen vuoteen verrattuna 16 milj. euroa (taustalla mm. toimintamenomomenteille tehdyt määrärahavähennykset esim. kiky).

Poimintoja talousarviosta:

Maahanmuutto

OM:n hallinnonalalla menoja aiheutuu mm. lisääntyneistä valituksista tuomioistuimiin sekä oikeusavustajien käytöstä turvapaikanhakuprosessissa. Painopiste on siirtymässä nykyistä enemmän yksityisestä julkiseen oikeusapuun (+ 8 milj. euroa/v. 2017). Tuomioistuimiin on budjetoitu lisämenoja 11 milj. euroa v. 2017. Useat lakimuutokset tehostavat ja nopeuttavat turvapaikkavalitusten käsittelyä hallinto-oikeudessa ja korkeimmassa hallinto-oikeudessa.

Korvaukset

Valtiolle menetetyksi tuomittuja menettämisseuraamuksia vastaaviin korvauksiin ehdotetaan 8 milj. euron määrärahaa.

TAE 2017: oikeusministeriön hallinnonala

Rakenneuudistukset

- Oikeusaputoimistojen alaiset oikeusapupiirit muodostavat lokakuusta 2016 alkaen kuusi virastoa.
- Ulosottotoimen ja syyttäjälaitoksen rakenneuudistukset valmistuvat v. 2018.
- Käräjäoikeuksien määrää on tarkoitus vähentää vuodesta 2017 alkaen.

ICT ja tuottavuushankkeet 17 milj. euroa

- Käynnissä viisi laajaa toimintojen uudistamishanketta ICT:n avulla (tuomioistuimet, syyttäjät, ulosotto ja Rise).
- Rahoitetaan osittain tuottavuusrahoituksella VM:n pääluokasta tehtävillä siirroilla > tuottavuushyödyt.
- Hankkeiden aikataulujen ja kustannusten hallinta keskiöön.

Tutkibudjettia.fi – näe valtion tulot ja
menot uudella tavalla
Budjettidatan visualisointihanke

Budjettitiedon tietolähteet

arajojen käyttötarkoitukset ja
kohtaisista perusteluista ja
tarkoituksista ja tavoitteista.
Yksityiskohtaiset
tarkoitukset.

Lisäksi palvelusta löytyy vuosilta 2002-2012 asiakirjahistelmät talousarvion valmistelun eri vaiheista. Yhdistelmä sisältää eduskunnan kirjelman lausumien, valtiovarainvaliokunnan mietinnön ja muiden valiokuntien lausunnot talousarvioesityksestä valtiovarainvaliokunnalle. Lisäksi selvitykset on korjattu mahdollisista täydentävistä hallituksen esityksistä ja/tai valtiovarainvaliokunnan mietinnön muutoksista johtuvilla korjauksilla yhteistyössä a.o. ministeriöiden kanssa. Vuodesta 2013 alkaen asiakirjahistelmät on koottu erillisistä talousarvioesityksestä, mahdollisista sitä täydentävistä esityksistä, valtiovarainvaliokunnan mietinnöstä, eduskunnan kirjelmasta sekä mahdollisten vuosittaisen lisätalousarvioesitysten vastaavista asiakirjajärjestelmistä.

Asiakirjahistelmät eivät kuitenkaan ole varsinaisia virallisia asiakirjoja, vaan oikeudellisesti merkittävillä ovat alkuperäiset asiakirjat.

Budjettidatan visualisointi

Lähtötilanne

- Budjettikirja tunnetuin budjettidatan muotona
- Budjetti löytyy sähköisesti tekstimuodossa, ja numerodata avoimena datana
- Budjettikatsauksessa kiteytetty budjetti, sisältää kokoavia tarkasteluja ja paljon kuvia

Hankkeen tavoitteet

- Budjetin luettavuus ja ymmärrettävyys paranee
- Budjetin hyödynnettävyys lisääntyy
- Lisätään yhteiskunnallista keskustelua

Osallistava hankinta

- Saadaan laajempi asiantuntemus ja erilaisia näkemyksiä mukaan
- Ministeriössä opitaan uutta yhdessä tekemisen kautta, toisaalta voidaan myös opettaa budjettitietoutta

Visualisoinnin lopputulos

- Houkutteleva ja innostava
- Mielenkiintoinen eri tulokulmia sisältävä
- Helppokäyttöinen
- Budjettitieto on ymmärrettävässä muodossa

Tietoisku

Tutkibudjettia.fi

VALTIOVARAINMINISTERIÖ

Niina Puolusmäki
Neuvotteleva virkamies
Puh 02955 30454
niina.puolusmaki@vm.fi
www.vm.fi

www.tutkibudjettia.fi

